

Europees aanbesteden

Een kwantitatieve 'survey'

Kap Jordie Schoonen is op dit moment Hoofd Bureau Verwerving bij de staf van de 1. Logistieke Brigade te Apeldoorn. Zij is haar loopbaan gestart in 2000 als PC Log bij 135 Vbdostcie. In deze functie is ze tevens uitgezonden geweest met SFOR 10 naar Banja Luka. Vervolgens is ze PC geweest van het bos/wapel bij 13 Bevocie, gevolgd door de stoel van plv CC bij 150 Gemcie. Inmiddels heeft ze, grotendeels in eigen tijd, de universitaire studie 'Supply Chain Management' afgerond met de kwantitatieve 'survey' zoals beschreven in dit artikel.

Inleiding

De kreet "Europees aanbesteden" klinkt een ieder bekend in de oren. Maar slechts weinig collega's zijn daadwerkelijk op de hoogte van de Europese aanbestedingsregels. Dit artikel bevat een korte inleiding over Europese aanbestedingsregels in het algemeen, gaat daarna in op de uitzonderingspositie die het ministerie van Defensie in kan nemen en sluit af met de resultaten van een kwantitatieve 'survey' waarin onderzocht wordt waarom er bepaalde regels wel en andere regels niet worden nageleefd binnen de regelgeving. Tenslotte volgt er een korte beschouwing.

Europees aanbesteden - algemeen

Om alle leveranciers en aannemers in de Europese Unie gelijke kansen te geven om een overheidsopdracht te verwerven, moet een aanbesteding in heel Europa volgens eenduidige en controleerbare procedures verlopen en de selectie plaatsvinden met inachtneming van objectieve en doorzichtige criteria.

De richtlijnen Europees aanbesteden zijn door de lidstaten omgezet in hun nationale wetgeving. Zij zijn daarom op nationaal niveau geen 'richtlijnen' meer, maar wetgeving: overheden zijn verplicht om invulling te geven aan deze richtlijnen. De meeste lidstaten hebben de Europese richtlijnen aangevuld met gedetailleerde nationale aanbestedingsvoorschriften. Dit is in Nederland ook het geval.

Voor het ministerie van Defensie geldt het Besluit Aanbestedingsregels voor Overheidsopdrachten (BAO). Het BAO bevat de regels voor het verstrekken van overheidsopdrachten voor aanbestedende diensten.

Europees aanbesteden - ministerie van Defensie

De bestuursstaf in Den Haag is verantwoordelijk voor de vertaling van het beleid voor het ministerie van Defensie. Vorig jaar is het 'Handboek Verwerving Defensie' verschenen¹⁾. Dit handboek is in eerste instantie bedoeld voor verwervingsfunctionarissen, maar kan ook een uitstekende informatiebron zijn voor projectleiders, behoeftestellers, commandanten en andere functionarissen. Dit Handboek besteedt summier aandacht aan Europese Aanbestedingen. Binnenkort zal er tevens een 'Handboek Europees Aanbesteden' verschijnen.

In het verwervingsbeleid van het ministerie van Defensie wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds aanschaffingen van civiele- en "dual-use" producten en diensten en anderzijds aanschaffingen die betrekking hebben op producten en diensten bestemd voor specifiek militaire doeleinden. Civiele aanschaffingen vinden plaats op open, transparante markten waar de principes van de vrije markt gelden. Van "dual-use" wordt gesproken indien het goederen en technologie betreffen die in beginsel op de civiele markt zijn ontworpen, maar die ook kunnen worden gebruikt voor militaire applicaties.

Voor beide situaties zijn in beginsel de Europese aanbestedingsregels van toepassing op het ministerie van Defensie. Er zijn wel een aantal uitzonderingen op. Uitzonderingen die in het bijzonder van belang zijn voor het ministerie van Defensie, zijn de volgende:

1. Op grond van artikel 296 lid b van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap kunnen de op de lijst van 1958 voorkomende militaire producten (wapens, munitie en oorlogsmateriaal) en daaraan gerelateerde diensten aan het regime van de aanbestedingsrichtlijnen worden onttrokken (art. 10 BAO).
2. Indien sprake is van specifieke procedureregels van een internationale organisatie, zoals de NAVO (art. 14 BAO).
3. Bij spoedverwervingen die nodig zijn voor de legering van strijdkrachten (art. 14 BAO).

4. Indien de overheidsopdracht geheim is verklaard of waar bepaalde veiligheidsbelangen bijzondere veiligheidsmaatregelen vereisen (art. 13 BAO).

Lid 4 spreekt voor zich en wordt niet verder toegelicht. De overige uitzonderingen worden hieronder kort toegelicht. Echter voor alle uitzonderingen geldt dat ze slechts terughoudend en voorzichtig toegepast mogen worden.

Ad 1 - Artikel 296

Volgens *artikel 296* van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap kunnen lidstaten maatregelen treffen die noodzakelijk worden geacht voor de bescherming van de wezenlijke belangen van de veiligheid en die betrekking hebben op de productie of handel in militair materieel. Tegelijkertijd gebiedt dit artikel wel dat lidstaten moeten voorkomen dat de werking van de gemeenschappelijke markt ongunstig wordt beïnvloed. Een beroep op dit artikel is uitsluitend mogelijk indien:

- Er sprake is van specifiek militaire goederen (en dus geen civiele en "dual-use") die voorkomen op de lijst van de Europese Raad van 15 april 1958, en
- De mededingingsverhoudingen op de civiele markt daardoor niet worden verstoord, en
- Er sprake is van concurrentiestelling.

Ad 2 - NAVO

Projecten bestemd voor de opleiding van NAVO-strijdkrachten of realisatie van operationele NAVO-plannen kunnen onder voorwaarden vanuit een NAVO-budget worden gefinancierd, mits deze in voldoende mate zijn bestemd voor bondgenootschappelijk gebruik of bondgenootschappelijke belangen dienen. Aanbestedingen die door de NAVO worden gefinancierd vallen onder de NAVO procedures voor verwerving. De Europese aanbestedingsregelgeving is niet van toepassing (art. 14 BAO), omdat sprake is van overheidsopdrachten waarvoor andere procedureregels gelden en die worden geplaatst volgens de specifieke procedure van een internationale organisatie. Op deze wijze wordt tevens